

BŪTIS IR LAIKAS

M. Heideggeris

§ 44. Čiabūtis, atvertumas ir tiesa

Filosofija nuo seno gretino tiesą su būtimi. Pirmasis – Parmenido – buvinio būties atskleidimas „identifkuoja“ būtį su nuovokiu būties supratimu: τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι¹. Aristotelis *σαρο ἀρχα*² atskleidimo istorijos apžvalgoje pabrėžia, kad pirma jo filosofai,

/213/ esą vesti „pačių daiktų“, buvo priversti klausti toliau: αὐτὸ τὸ πρῶγμα ὠδοποίησε ν αὐτοῖς καὶ συνήγακαδε ζητεῖν³. Tą patį dalyką jis pažymi ir žodžiais: ἀναγκαζόμενος δ' ἀκολοῦθεῖν τοῖς φαινομένοις⁴, jis (Parmenidas) buvo priverstas sekti tuo, kas jam pačiam pasirodydavo. Kitoje vietoje sakoma: ὃ π' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναγκαζόμενοι⁵, jie tyrė priversti pačios „tiesos“. Aristotelis šį tyrimą nusako kaip⁶, „filosofavimą“ apie tiesą arba kaip ἀποφαίνεσθαι περὶ τῆς ἀληθείας⁷, nurodantią matumą atsižvelgiant į „tiesą“ ir jos srityje. Pati filosofija apibrėžiama kaip οεπιστάμη τις τῆς ἀληθείας⁸, mokslas apie „tiesą“. Tačiau kartu ji apibūdinta kaip οεπιστάμη, ἥθεωρεῖ τὸ ὄν ἢ ὄν⁹, mokslas, kuris buvinį traktuoja kaip buvinį, kitaip tariant, atsižvelgiant į jo būtį.

Ką čia reiškia „tirti tiesą“, „tiesos“ mokslas? Šiame tyrime „tiesa“ tematizuojama pažinimo

ar sprendimo teorijų prasme? Aiškiai ne, nes „tiesa“ reiškia tą patį kaip „save patį rodanti“ „reikalą“. Tačiau tuomet ką reiškia išraiška „tiesa“, jei ją terminologiškai galima vartoti kaip „buvinį“ ir „būtį“?

Tačiau jei tiesa teisėtai pirmapradiškai susijusi su būtimi, tuomet tiesos fenomenas nustumiamas į pamatinės ontologinės problematikos sritį. Tačiau ar tuomet šis fenomenas neturi irgi rasti jau parengiamojoje pamatinėje analizėje, čiabūties analitikoje? Kaip „tiesa“ ontiškai-ontologiškai susijusi su čiabūtimi ir jos ontine apibrėžtybe, kurią vadiname būties supratimi? Ar ši leidžia pasirodyti pagrindui, kodėl būtis būtinai eina drauge su tiesa, o ši – su ja?

Šie klausimai neapeitini. Kadangi būtis iš tikrųjų „eina drauge“ su tiesa, tiesos fenomenas juk jau buvo tematizuotas ankstesnėse analizėse, nors ir neryškinant šiuo pavadinimu. Nuo šiol verta, atsižvelgiant į būties problemos paastrinimą, raiškiai nustatyti tiesos fenomeno ribas ir fiksuoti čia glūdinčias problemas.

/214/ Kartu neturi būti vien apibendrinta tai, kas anksčiau išskleista. Tyrinėjimas pasi-pildys naujais aspektais.

Analizės išeities taškas bus tradicinė tiesos sąvoka ir pabandys atkasti jos ontologinius pamatus (a). Iš šių pamatų bus matomas tiesos *pirmapradis* fenomenas. Iš jo pasirodys tradicinės tiesos sąvokos išvestumas (b). Iš tyrinėjimo paaiškės (macht deutlich), kad tiesos „esmės“ klausimui būtinai kartu priklauso tiesos *būtiškumo* klausimas. Drauge bus išaiškinta ontologinė prasmė posakio „tiesa duota“ ir būtinybės būdas, kuriuo „privalome suponuoti“, kad tiesa „duota“ (c).

¹ Diels, *Fragmente*, 5.

² *Met. A.*

³ *Ibid*, 984a 18 sq.

⁴ *Ibid*, 986b 31.

⁵ *Ibid*, 984b 10.

⁶ *Ibid*, 983b 2, plg. 988a 20.

⁷ *Ibid*, 993b 17.

⁸ *Ibid*, 993 b 20.

⁹ *Ibid*, Γ1 1003a 21.

a) *Tradicinė tiesos sąvoka ir jos ontologiniai pamatai*

Trys tezės apibūdina tradicinę tiesos esmės koncepciją ir nuomonę dėl jos pirmosios definicijos:

1. Tiesos „vieta“ yra ištara (spręsmas).

2. Tiesos esmė glūdi spręsmo atitiktyje objektui.

3. *Aristotelis*, logikos tėvas, tiek priskyre tiesą sprendimui kaip jos pirmapradei vietai, tiek ir davė eigą tiesos kaip „atitikties“ definicijai.

Tiesos sąvokos istorija, kurią tegalima būtų pavaizduoti ontologijos istorijos dirvoje, čia nenumatyta. Kai kurias būdingas nuorodas į tai, kas žinoma, turi įvesti analitiniai svarstymai.

Aristotelis sako: *παθήματα τῆς ψυχῆς τῶν πραγμάτων ὁμιώματα*¹⁰, sielos „išgyvenimai“, *νοήματα* („vaizdiniai“), yra prisiderinimai prie daiktų. Ši ištara, kuri jokiū būdu nepateikta kaip raiški esmės definicija, drauge tapo dingstimi išplėtoti vėlesnę tiesos esmės, kaip *adaequatio intellectus et rei*, formuluotę. *Tomas Akvinielis*¹¹, kuris nurodo definiciją *Avicennos*, kuris jį savo ruožtu perėmė iš Isaako Israelio „Apibrėžimų knygos“ (X a.), tam *adaequatio* (prisiderinimas) vartoja ir terminus *correspondentia* (atitikimas) bei *convenientia* (susitarimas).

/215/ Neokantinė XIX a. pažinimo teorija daug kartų pažymėdavo šią tiesos definiciją kaip metodiškai atsilikusio naivaus realizmo išraišką ir paskelbė ją nesuderinamą su klausinija, kuri esą patyrusi *Kanto* „koperniškąjį posūkį“. Čia pražiūrima – į ką jau *Brentano* atkreipė dėmesį, – kad ir *Kantas* laikosi šios tiesos sąvokos taip tvirtai, kad jis jos net nesvarsto: „Kas yra tiesa? Štai senas ir garsus klausimas, kuriuo tikėtasi suriesti logikus į ožio ragą... Nominalinis tiesos apibrėžimas, pagal kurį ji yra būtent pažinimo ir jo objekto atitiktis, čia yra dovanotas ir numatomas iš anksto...“¹²

„Jei tiesa yra pažinimo ir jo objekto atitiktis, tai kartu šis objektas turi būti atskirtas nuo kitų objektų, nes pažinimas yra klaidingas, jei jis neatitinka to objekto, su kuriuo yra susijęs, nors jame ir būtų kažkas, kas galėtų būti teisinga kitų objektų atžvilgiu.“¹³ Ir *Transcendentaliosios dialektikos* įvade *Kantas* sako: „Tiesa arba regimybė yra ne objekte, kiek jis stebimas, bet sprendinyje apie objektą, kiek jis mąstomas.“¹⁴

Tiesos kaip „atitikties“, *adaequatio*, *ὁμιώσις* apibūdinimas, tiesa, labai bendras ir tuščias. Tačiau jis juk kažkuo teisėtas, jei vis dėlto išsilaiko nesugadintas įvairiausių pažinimo, kuris vis laikosi šio išskirtinio predikato, interpretacijų. Dabar paklausime apie šio „sąryšio“ pamatus. *Kas neraiškiai priimta sąryšių visuma – adaequatio intellectus et rei? Kokį ontologinį pobūdį turi pats priimtas?*

Ką apskritai suponuoja terminas „atitiktis“? Kažko atitiktis kažkam turi formalų kažko sąryšio su kažkuo pobūdį. Kiekviena atitiktis, kartu ir „tiesa“ yra sąryšis. Tačiau ne kiekvienas sąryšis yra atitiktis. Ženklas rodo rodmenį. Rodymas yra sąryšis, tačiau ne ženklų ir rodmenų atitiktis. Tačiau aišku, kad ir ne kiekviena atitiktis suponuoja tarsi tiesos definicijoje fiksuotą *convenientia*. Skaičius 6 atitinka 16–10. Skaičiai atitinka, jie

/216/ lygūs, atsižvelgiant į tą „kiek“. Lygybė yra vienas atitikties būdų. Jai struktūriškai priklauso kažkas panašaus į „atsižvelgimą“. Kas yra atsižvelgimas į tai, kas susiję, atitinka tuo *adaequatio*? Aiškinant „tiesos sąryšį“, privalu atkreipti dėmesį į sąryšio narius. Ar *intellectus* ir *res* atitinka atsižvelgimą į ką? Ar jie pagal savo būtiškumą ir savo esmės turinį apskritai kažką prideda, atsižvelgiant į tai, ką jie gali atitikti? Jei lygybė dėl trūkstamo judviejų vienodumo negalima, ar tuomet jiedu (*intellectus* ir *res*) panašūs? Tačiau pažinimas juk turi taip „pateikti“ reikalą, *kaip* jis yra. „Atitiktis“ turi santykio pobūdį: „taip–kaip“. Koku būdu šis sąryšis galimas kaip sąryšis tarp *intellectus* ir *res*? Iš

¹⁰ *De interpr. 1, 16 a, 6.*

¹¹ *Plg. Quaest. disp. de veritate qu. 1, art 1.*

¹² *Grynojo proto kritika. 2-asis leid. (B), 82 p. (liet. leid. 1982: 102, 103 p.)*

¹³ *Ibid. 83 p. (liet. leid. 1982: 103 p.)*

¹⁴ *Ibid. 350 p. (liet. leid. 1982: 263 p.)*

šių klausimų aiškėja: tiesos struktūrai išaiškinti nepakanka tiesiog suponuoti šią sąryšių visumą, bet privalu jos atsiklausti dėl būties sąsajos, kuri palaiko šią visumą kaip tokią.

Tačiau tam reikia išskleisti „pažinimo teorijos“ problematiką, atsižvelgiant į subjekto-objekto-sąryšį, ar analizė gali apsiriboti „imanantinės tiesos sąmonės“ interpretacija, taigi likti subjekto „sferoje“? Pasak bendros nuomonės, pažinimas yra teisingas. Tačiau pažinimas yra sprendimas. Sprendžiant privalu skirti: sprendimas kaip *realus* psichinis vyksmas ir sprendinys kaip *idealus* turinys. Apie šį sakoma, jis esąs „teisingas“ (wahr). Realus psichinis vyksmas, priešingai, esamas arba ne. Taigi idealaus sprendimo turiniui būdingas atitikties sąryšis. Tad šis liečia sąsają tarp idealaus sprendimo turinio ir realaus daikto kaip to, *apie kurį* sprendžiama. Dermė pagal savo būtiškumą yra reali, ideali ar jokia iš jų? *Kaip turi būti ontologiškai pagautas sąryšis tarp idealaus buvimo ir realaus esamojo?* Jis vis dėlto susidaro, o susidaro faktiniame sprendinyje ne tik tarp idealaus turinio ir realaus objekto, bet kartu tarp idealaus turinio ir realaus išsprendimo; ir akivaizdu, kad čia dar „glaudžiau“?

Nejaugi negalima klausiti apie sąryšio tarp realiojo ir idealiojo (tos *μέθεξις*) ontologinę prasmę? Sąryšis juk turi *susidaryti*. Ką ontologiškai reiškia sandas?

Kodėl šis klausimas turi būti neteisėtas? Ar tai atsitiktinumumas, kad ši problema nepajudėjo iš vietos jau daugiau kaip

/217/ du tūkstančius metų? Ar klausimas neiškreipiamas jau pridėjus ontologiškai neišaiškintą realiojo ir idealiojo atskyrimą?

Ir ar apskritai nepateisintas realaus vyksmo ir idealaus turinio atskyrimas, atsižvelgiant į „tikrą“ sprendinio sprendimą? Ar neperlaužiama pažinimo ir sprendimo tikrovė į du būties būdus ir „sluoksnius“, kurių pažinimo būtiškumas niekada nesudeda? Ar psychologizmas nėra teisus, priešindamasis šiam atskyrimui, nors jis pats ontologiškai nei paaiškina mąstinio mąstymo būtiškumo, nei pažįsta to kaip problemos?

Klausiant apie adaequatio būtiškumą, atogrąža į išsprendimą ir sprendimo turinio

perskyrą nestumia svarstymo priekin, bet tik paaiškina, kad pažinimo būtiškumo išaiškinimas tampa neapeinamas. Tam privalu pabandyti iškelti prieš akis būtinas analizes, kartu ir pažinimą apibūdinantį tiesos fenomeną. Kada fenomenaliai raiški tiesa tampa pačiu žinojimu? Tuomet, kai žinojimas save nurodo *kaip teisingą* (wahr). Savinuoroda jam užtikrina tiesą. Todėl fenomenalioje demonstravimo sąsajoje atitikties sąryšis privalo tapti matomas.

Tegu kas nors atsigręžęs į sieną teisingai ištaria: „Paveikslas ant sienos kaba kreivai.“ Ši ištara nurodo save tuo, kad tariantysis pasisukęs tiesiai suvokia kreivai kabantį ant sienos paveikslą. Kas nurodoma šia nuoroda? Kokia yra ištaros patvirtinimo prasmė? Ar nustatoma, tarkime, „pažinimo“, kitaip tariant, „pažintinio“ atitiktis daiktui ant sienos? Taip ir ne, žiūrint ar deramai (angemessen) fenomenaliai interpretuojama, ką reiškia išraiška „pažintinys“. Su kuo susijęs tariantysis, kai jis, paveikslą ne tiesiai suvokdamas, bet „vien vaizduojamas“ – sprendžia? Ar, tarkime, su „vaizdiniais“? Žinoma, ne, jei vaizdinys čia turi reikšti: vaizdijimas kaip psichinis vyksmas. Jis nesusijęs su vaizdiniais ir vaizdinio prasme, kiek tuo numanomas realaus daikto „vaizdas“ ant sienos. Veikiausiai tai tėra „vaizdijanti“ ištara – savo nuosava prasme, – susijusi realiu paveikslu ant sienos. Tai numanoma ir nieko kito. Kiekviena interpretacija, įstumianti čia kažką kitą, kas turi būti numanoma vien vaizdijančia

/218/ ištara, suklastoja fenomenalią sudėtį to, apie ką ištariama. Ištara yra būtis link paties esančio daikto. Tai kas nurodoma suvokimu? Nieko kito, kaip tai, *kad* tai yra pats buviny, kuris buvo numanomas ištara. Pasitvirtina, kad ištarianti būtis link ištartinio yra buvinio parodymas taip, *kad* ji *atskleidžia* buvinį, kur link jis yra. Nurodoma ištaros atskleidžianti būtis. Kartu žinojimas nurodymo vyksmu lieka susijęs vien su pačiu buviniu. Juo pačiu tarsi vyksta patvirtinimas. Numanytas buviny pats pasirodo *taip, kaip* jis pats sau yra, tai reiškia, kad *jis* [savo] patybe taip yra, kaip *jis* parodomas, atskleidžiamas ištara kaip esantis. Vaizdiniai nelyginami nei tarp savęs, nei *sąryšiu*

su realiu daiktu. Demonstruojama ne žinojimo ir objekto ar net fiziškojo ir psichiškojo atitiktis, bet ir ne „sąmonės turinių“ tarp savęs atitiktis. Nurodoma vien pati buvinių atskleistybė (Entdeckt-sein), *jis* savuoju atskleistumo (Entdecktheit) „kaip“. Šis pasitvirtina tuo, kad ištartinys, kuris yra pats buvinys, pasirodo *kaip tas pats*. Patvirtinimas reiškia: *pasirodyti buviniui savo patybe*¹⁵. Patvirtinimas vyksta buvinių savirodos pagrindu. Tai tegalima taip, kad ištariantis ir pasitvirtinantis pažinėjimas pagal savo ontologinę prasmę pats yra *atskleidžianti būtis link* realaus buvinių.

Ištara yra tiesi, reiškia: ji atskleidžia buvinį prie (an) jo paties. Ji ištaria, ji parodo, ji „leidžia matyti“ buvinį savo atskleistumu. Ištaros tiesybė (*Wahrsein*) (tiesą) privalu suprasti kaip *būti-atskleidžiant* (entdeckend-sein). Taigi tiesa turi visai ne atitiktis tarp žinojimo (Erkennen) ir objekto (Gegenstand) struktūros

/219/ buvinių (subjekto) priderinimo prie kito (objekto (Objekt)) prasme.

Tiesybė kaip būtis-atskleidžiant ontologiškai tegalima būtis-pasaulyje pagrindu. Šis fenomenas, kuriame atpažinome čiabūties pagrindinę sandarą, yra tiesos pirmapradžio fenomeno *pamatas*. Dabar šis turi būti išnagrinėtas nuodugniau.

b) *Tiesos pirmapradis fenomenas ir tradicinės tiesos sąvokos išvestumas*

Tiesybė (tiesa) reiškia būti-atskleidžiant. Tačiau ar tai nėra pati savavališkiausia tiesos definicija? Su tokiomis prievartinėmis sąvokų

apibrėžtimis gali pasisekti pašalinti atitikties idėją iš tiesos sąvokos. Ar už šį abejotiną laimėjimą neprivalu mokėti tuo, kad sena „gera“ tradicija nustumta niekybėn? Vis tik tariamai *savavališka* definicija teapima (enthält) *būtiną* interpretaciją to, kas nujautė ir taip pat prieš-fenomenologiškai suprato antikinės filosofijos seniausią tradiciją. To *λόγος* tiesybė kaip *ἀπόφανσις* yra *ἀλάθεύειν* to *ἀποφαίνεσθαι* būdu: buvinį – ištraukiant iš paslėpties – leisti matyti savo nepaslėptimi (atskleistimi). *ἀλάθεια*, kuri Aristotelio čia nurodytose vietose prilyginama *πῶγμα, φαινόμενα*, reiškia „pačius daiktus“, tai, kas rodo save, *buvinį* tuo savo *atskleistumo, kaip*. Tai atsitiktinumas, kad viename iš fragmentų Herakleitas¹⁶, seniausiuose filosofiniuose pamokymuose, kuriais raiškiai nagrinėja *λόγος*, apžvelgia iškeltą tiesos fenomeną atskleistumo (nepaslėpties) prasme? Tam *λόγος* ir tam, kas jį taria ir supranta, priešpastatomi neprotin-gieji. Jis sako, *λόγος* yra *φράζων ὅκως ἔχει*, kaip buvinys elgiasi. Neprotingiesiems, priešingai, *λανθάνει*, lieka paslėpta, ką jie daro; *ἐπιλανθάνονται*, jie pamiršta, vadinasi, jiems vėl nugrimzta paslėptin. Taigi tam *λόγος* priklauso nepaslėptis, *ἀ-λήθεια*. Šios išraiškos vertimas žodžiu „tiesa“ ir juolab teorinės sąvokos apibrėžtys paslepia prasmę to, ką graikai „savaiame suprantamai“ laikė tos *ἀλήθεια* terminologinio vartojimo pagrindu kaip priešfilosofinę suprastį.

/220/ Tokių argumentų pritraukimas privalo apsaugoti nuo nevaržomos (hemmungslöser) žodžio mistikos; vis dėlto galiausiai filosofijos reikalas, *elementariausių žodžių*, kuriais išsikalba čiabūtis, *jėga* apsaugotina nuo to, kad jie sveiku protu (gemeinen Verstand) būtų nivelyuojami iki nesuprastumo, kuris savo ruožtu tarnauja kaip tariamųjų problemų šaltinis.

Kas anksčiau¹⁷ dogmiškai interpretuojant buvo išdėstyta apie *λόγος* ir *ἀλήθεια*, dabar išlaikė savo fenomenalų demonstravimą. Pateikta tiesos „definicija“ yra ne tradicijos

¹⁵ Apie nuorodos kaip „identifikavimo“ idėją plg. Husserl, *Logische Untersuchungen* (Loginiai tyrinėjimai). 2. A. t. II, 2-oji dalis, VI. tyrinėjimas. Apie „Akivaizdybę ir tiesą“ ten pat § 36–39, 115 p. ir kt. psl. Įprastai vaizduojant fenomenologinę tiesos teoriją, apsiribojama tuo, kas pasakytą kritiniuose Prolegomenuose (1 t.) ir pabrėžtinai susiję su Bolzano teiginių teorija (Satzlehre). Atvirksčiai, pozityviosios fenomenologinės interpretacijos, kurios iš pagrindų skiriasi nuo Bolzano teorijos, paliekamos ramybėje. Vienintelis, kuris anapus fenomenologinio tyrimo pozityviai priėmė minėtuosius tyrinėjimus, buvo E. Laskas, kurio „Logik der Philosophie“ („Filosofijos logika“) (1911) lygiai taip pat apibrėžta VI tyrinėjimo (Über sinnliche und kategoriale Anschauungen 128 p. ir kt. psl.), o jo „Lehre vom Urteil“ („Sprendimo teorija“) (1912) – minėtais skyriais apie akivaizdybę ir tiesą.

¹⁶ Plg. Diels, *Fragmente der Vorsokratiker* (Priešokratikų fragmentai), Heraklit Fr. 1.

¹⁷ Plg. 32 p. ir kt. psl.

nusimetimas, bet pirmapradis įsisavinimas: juolab, jei pavyks parodyti, kad ir kaip teorija pirmapradžio tiesos fenomeno pagrindu privalo priartėti prie dermės idėjos.

Tiesos, kaip atskleistumo ir atskleidybės „definicija“, taip pat nėra vien žodžių paaiškinimas, jis išauga iš čiabūties, kurią pirmiausia rūpinomės pavadinti „teisinga“, elgsenų analizės.

Tiesybė kaip būti-atskleidžiant yra čiabūties būties būdas. Tai, ką šis atskleidimas pats įgalina, būtinai privalo pavadinti dar pirmapradiškesne prasme „tiesiu“. *Paties atskleidimo egzistenciniai-ontologiniai pamatai vien parodo pirmapradiškiausią tiesos fenomeną.*

Atskleidimas yra būties-pasaulyje būties būdas. Apdairus arba ir liekantis išvalgiu rūpinimasis atskleidžia įpasaulišką buvinį. Šis tampa atskleistiniu. Jis „tiesus“ antrąja prasme. Pirmine prasme „tiesi“ – tai yra atskleidžiantis, yra čiabūtis. Tiesa antrąja prasme reiškia ne būti-atskleidžiant (atskleistis), bet būti-atskleistam (atskleistumas).

Tačiau anksčiau analizuojant pasaulio pasauliškumą ir įpasaulišką buvinį buvo parodyta: įpasauliško buvinio atskleistumas *pagrįstas* pasaulio atvirybe. Tačiau atvirybė yra čiabūties pagrindinis būdas, pagal kurį yra jos „štai“. Atvirybė konstituojama esamumu, supratimu bei šneka ir vienodai pirmapradiškai liečia pasaulį, į-būtį ir savastį. Rūpesčio kaip *savipirmumo* – jau būti pasaulyje – struktūra kaip būtis pas įpasaulišką buvinį slepia savyje čiabūties atvirybę. *Su* ja ir *per* ją yra atskleistumas, todėl tik su čiabūties *atvirybe pirmapradiškiausias* fenomenas

/221/ pasiekia tiesą. Kas anksčiau buvo parodyta atsižvelgiant į to „štai“¹⁸ egzistencinę konstituciją ir to „štai“¹⁹ kasdienę būtį, lieté ne ką kitą, kaip pirmapradiškiausią tiesos fenomeną. Kiek čiabūtis esmiškai yra savo atvirybė, kaip atvertas atveria ir atskleidžia, ji esmiškai yra „tiesi“. *Čiabūtis yra „tiesoje“.* Ši

ištara turi ontologinę prasmę. Ji suponuoja ne tai, kad čiabūtis ontaiškai visada arba ir vien kaskart esanti įvesta į „bet kokią tiesą“, bet tai, kad jos egzistencinei sandarai priklauso jos saviškiausios būties atvirybė.

Įsisavinant anksčiau minėtus dalykus, teiginio „čiabūtis yra tiesoje“ egzistencinė prasmė gali būti apibrėžiama šitaip:

1) čiabūties būties sandarai priklauso *atvirybė apskritai*. Ji apima būties struktūros, kuri tapo ekspllicitinė dėl rūpesčio fenomeno, visumą. Rūpesčiui priklauso ne tik būtis-pasaulyje, bet būtis pas įpasaulišką buvinį. Čiabūtis būčiai ir jos atvirybei vienodai pirmapradiška įpasauliško buvinio atvirybė;

2) čiabūties būties sandarai, būtent kaip jos atvirybės konstitutyvui, priklauso *įmestumas*. Juo atsidendia tai, kad čiabūtis kaskart jau yra kaip mano ir šitokia yra apibrėžtame pasaulyje ir prie apibrėžtų įpasauliškų buvinių apibrėžtos srities. Atvirybė yra esmingai faktinė;

3) čiabūties būties sandarai priklauso *apmatas*: atverianti būtis savo gebai būti. Čiabūtis *gali save* suprasti kaip suprantanti iš „pasaulio“ ir kitų arba iš savo saviškiausios gebos būti. Ši *autentiška* atvirybė rodo pirmapradiškiausios tiesos fenomeną autentiškumo modusu. Pirmapradiškiausia, būtent tikriausia atvirybė, kuria čiabūtis kaip geba būti gali būti, yra *egzistencijos tiesa*. Ji įgyja savo egzistencinį-ontologinį apibrėžtumą vien siejant su čiabūties autentiškumo analize;

4) čiabūties būties sandarai priklauso *nuopuolis*. Pirmiausiai ir dažniausiai čiabūtis pamesta savo „pasaulyje“. Supratimas

/222/ kaip būties galimybių apmatas persikėlė ten. Išsisijojimas tūle reiškia viešo aiškinamumo viešpatystę. Atskleistinys ir atvertinys turi iškreiptumo ir uždarumo modusus dėl šnekalų, smalsulio ir dviprasmybės. Būtis buvinio link ne užgesinta, bet išrauta. Buvinys yra ne visiškai paslėptas, bet kaip tik atskleistas, o kartu pakeistas; jis pasirodo, bet regimybės modusu. Panašiai prieš tai atskleistasis vėl nugrimzta į pakeistumą ir paslėptumą. *Čiabūtis, būdama esmingai nupuolusi, pagal savo būties sandarą yra „netiesoje“.* Šis pavadinimas, kaip ir

¹⁸ Plg. 134 p. ir kt. psl.

¹⁹ Plg. 166 p. ir kt. psl.

išraiška „nuopuolis“, čia pavartotas ontologiškai. Bet koks ontologiškai neigiamas „vertinimas“ atmetinas vartojant nuopuolį egzistenciškai-analitiškai. Čiabūtis faktiškumui priklauso užvertumas ir uždengtumas. Teiginio „čiabūtis yra tiesoje“ pilna egzistencinė-ontologinė prasmė kartu byloja: „čiabūtis yra netiesoje“. Tačiau tik tiek, kiek čiabūtis atverta, ji yra ir užverta; o kiek su čiabūtimi kaskart jau atskleistas įpasauliškas buvinys, panašiai uždengtas (paslėptas) arba pakeistas buvinys kaip galimas įpasauliškai sutiktasis.

Todėl čiabūtis privalo esmingai raiškiai įsisavinti ir jau atskleistąjį prieš regimybę bei pakeitimą, vis užsitikrindama atskleistumą. Juolab bet kokia nauja atskleisti vyksta ne visiško paslėptumo pagrindu, bet išeinant iš atskleistumo regimybės modusu. Buvinys atrodo kaip..., jis, vadinasi, žinomu būdu jau atskleistas ir vis tik dar iškreiptas.

Tiesą (atskleistumą) visada privalu pirma atkovoti iš buvinio. Buvinys išplešiamas iš paslėptumo. Kiekvienas faktinis atskleistumas visada yra tarsi *apiplėšimas*. Ar tai atsitiktinumas, kad graikai apie tiesos esmę išsakydavo *privatytia* išraiška (*ἀ-λήθεια*)? Ar taip išsikalbant čiabūčiai, neapsiskelbia pati pirmąją būties supratimą, tegu vien priešontologinis supratimas to, kad būtis-netiesoje sudaro esmingą būties-pasaulyje apibrėžtį?

Tai, kad tiesos deivė, vedanti Parmenidą, jį pastato prieš abu kelius – atskleisties ir paslėpimo – reiškia ne ką kita kaip: čiabūtis kaskart yra jau tiesoje ir netiesoje. Atskleisties kelias telaimimas tuo *κρίνειν*

/223/ *λόγῳ*, suprantančia jūdvių skirtimi ir apsisprendimu vienam jų²⁰.

Egzistencinė-ontologinė sąlyga to, kad būtis-pasaulyje apibrėžta „tiesa“ ir „netiesa“, glūdi *toje*

čiabūties sandaroje, kurią pažymėjome kaip *įmestą apmatą*. Ji yra rūpesčio struktūros konstitutyvas.

Tiesos fenomeno egzistencinė-ontologinė interpretacija pateikė:

1) tiesa pirmąją prasmę yra čiabūties atvirybė, kuriai priklauso įpasauliško buvinio atskleistumas;

2) čiabūtis vienodai pirmąją tiesoje ir netiesoje.

Šie teiginiai gali būti pilnai įžvelgti tradicinės tiesos fenomeno interpretacijos horizonte tik tada, kai pasirodys:

1) tiesa, suprantama kaip dermė, kilusi iš atvirybės, būtent apibrėžtos modifikacijos būdu;

2) atvirybės būtiškumas pats veda į tai, kad pirmiausia prieš akis iškyla jos išvestinės modifikacijos, vadovaujančios tiesos struktūros teorinei eksplikacijai.

Ištara ir jos struktūra, apofantinis „kaip“ funduoti aiškinimu ir jo struktūra, hermeneutiniu „kaip“ ir toliau supratimu, čiabūties atvirybė. Tačiau tiesa galioja kaip išskirianti taip išvedamos ištarnos apibrėžtis. Todėl ištarnos tiesos šaknis atsiekia supratimo atvirybę²¹. Tačiau anapus šio ištarnos tiesos kilmės rodmens dabar privalu raiškiai parodyti dermės fenomeną savo išvestumu.

Būtis pas įpasaulišką buvinį, rūpinimasis, yra atskleidžianti. Tačiau čiabūties atvirybė esmingai priklauso šneka²². Čiabūtis išsikalba apie save; *apie save* (sich) – kaip atskleidžianti būtis link buvinio.

/224/ Ir ji išsikalba kaip tokia apie atskleistą ištaroje buvinį. Ištara praneša buviniui tuo savo atskleistumo „kaip“. Suvokdama komunikaciją nuovoki čiabūtis save perkelia į atskleidžiančią būtį link aptarto buvinio. Išsakyta ištara tuo savo „apie ką“ turi savyje buvinio atskleistumą. Šis išsaugotas išraiška. Išraiška tarsi tampa įpasaulišku parankiniu, kuris gali būti įsisavintas ir toliau išsakytas. Atskleistumo saugos pagrindu paranki išraiška pati turi ryšį

²⁰ K. Reinhardtas knygoje *Parmenides und die Geschichte der griechischen Philosophie (Parmenidas ir graikų filosofijos istorija)* (1916) pirmąkart suvokė ir išsprendė daug nagrinėtą Parmenido eiluiotos teorijos abiejų dalių sąsajos problemą, nors jis neraiškiai parodo sąsajos tarp *ἀλήθεια* ir *δόξα* ontologinį pamatą bei jų būtinybę.

²¹ Plg. aukščiau § 33, 154 p. ir kt. psl. Ištara kaip išvestinis aiškinimo modusas.

²² Plg. § 34, 160 p. ir kt. psl.

su buviniu, apie kurį išraiška kiekvieną kartą yra ištara. Atskleistumas kaskart yra atskleistumas ko... Ir kartote kartojanti čiabūtis įžengia į būtį link paties aptariančiojo buvinio. Tačiau jis yra ir laiko save atleistu nuo atskleidimo pirmapradės atlikties.

Čiabūčiai nereikia savęs iškelti prieš buvinį „originaliu“ patyrimu, bet ji vis tik atitinkamai lieka susijusi su juo būtimi. Atskleistumas įsivadinamas plačiu mastu ne kiekvienu nuosavu atskleidimu, bet to, kas pasakyta, girdėjimu ir sakymu. Išsijojimas tame, kas pasakyta, priklauso tūlo būtiškumui. Tai, kas pasakyta, kaip toks perima būtį link ištaroje atskleisto buvinio. Tačiau jei šis raiškiai įsivadinamas, atsižvelgiant į savo atskleistumą, tuomet tai reiškia: ištara turi būti demonstruojama kaip atskleidžianti. Tačiau išsakyta ištara yra parankinys, būtent taip, kad jis – išsaugantis kaip atskleistumas – savyje pačiame turi ryšį su atskleistu buviniu. Savo būties-atkleidžiant demonstravimas dabar reiškia atskleistumą išsaugančios ištaros *link* buvinio ryšio demonstravimą. Ištara yra parankinys. Buvinys, su kuriuo ji kaip atskleidžianti turi ryšį, yra įpasauliškai parankus, t. y. esamas. Pats ryšys pateikia save tokiu būdu kaip esamas. Tačiau ryšys yra tas, kad ištaroje išsaugotas atskleistumas kaskart yra atskleistumas ko... Sprendimas „turi savyje kažką, kas galioja objektams“ (*Kantas*). Tačiau pats ryšys persijungdamas į sąryšį tarp esamojo dabar įgyja esamumo pobūdį. Atskleistumas ko... tampa esamu esamojo – išsakytos ištaros – atitikmeniu (*Gemäßheit*) esamajam, aptartam buviniu. Ir jei ši atitiktis tematoma dar daugiau kaip sąryšis esamųjų, t. y. jei sąryšio nariai neskiriant suprantami kaip vien esami, tuomet pasirodo ryšys kaip turima dviejų esamųjų atitiktis.

1225/ *Buvinio atskleistumas ištaros išraiškumu (Ausgesprochenheit) atsigręžia į įpasauliško parankinio būtiškumą. Tačiau kiek gi jame išsilaiiko ryšys su esamuoju k a i p a t s k l e i s t u m a s k o... , atskleistumas (tiesa) savo ruožtu tampa esamu sąryšiu tarp esamųjų (intellectus ir res).*

Čiabūtis atvirybė funduotas atskleistumo fenomenas tampa esama, dar ryšio pobūdį

savyje slepiančia savybe ir kaip ši suyra į esamą sąryšį. Tiesa, kaip atvirybė ir atskleidžianti būtis link atskleisto buvinio, tapo tiesa, kaip atitiktis tarp įpasauliškai esamo. Tuo parodytas ontologinis tradicinės tiesos sąvokos išvestumas.

Tačiau, kas yra paskutinis egzistencinėje-ontologinėje fundavimo sąsajų tvarkoje, ontiskai-faktiškai galioja kaip pirmasis ir artimiausias. Tačiau šis faktas, atsižvelgiant į jo būtinybę, pagrįstas pačios čiabūtis būtiškumu. Rūpestingai išsisklaidžiusi čiabūtis supranta save iš įpasauliško sutiktojo. Atskleisčiai priklausantis atskleistumas pirmiausia įpasauliškai aptinkamas išraiškoje. Tačiau ne tik tiesa sutinka kaip esama, bet būtis suprastis apskritai pirmiausia supranta bet kokį buvinį kaip esamąjį. Artimiausia ontologinė ontiskai sutinkančios „tiesos“ nuovoka (*Besinnung*) supranta *λόγος* (ištara) kaip *λόγος τινός* (ištara apie..., atskleistumą ko...), tačiau fenomeną interpretuoja kaip esamąjį savo galimu esamumu. Tačiau kadangi šis apskritai prilygintas būties prasmei, klausimas, ar šis tiesos būtiškumas ir jos artimiausiai sutinkanti struktūra pirmapradiškai yra ar ne, apskritai gali tapti negyvybingas. *Pirmiausia viešpatavusi ir dar šiandien iš principo ir r a i š k i a i neįveikta čiabūtis būties suprastis pati uždengia pirmapradi tiesos fenomeną.*

Tačiau kartu negalima pražiūrėti, kad pas graikus, kurie šią artimiausią būties suprastį pirma (zuerst) moksliskai išplėtojo (ausgebildet) ir padarė viešpatujančia, drauge buvo gyvybinga pirmapradė, nors priešontologinė, tiesos suprastis ir net įsitvirtino – bent jau *Aristotelio* atveju²³ – prieš jos ontologijoje glūdinčią uždangą.

1226/ *Aristotelis niekada negynė (verfochten) tezės, kad pirmapradė tiesos „vieta“ esanti sprendimas. Veikiau jis sako, λόγος yra čiabūtis būties būdas, kuris gali būti atskleisdamas arba užskleisdamas (verdeckend). Ši dviguba galimybė yra λόγος tiesybės išskirtinumas (Auszeichnende), jis yra elgsena, kuri irgi gali užskleisti. Kadangi Aristotelis minėtosios tezės niekada neapgyne (behauptete), jis niekada*

²³ *Plg. Nikomacho etika Z ir Metafizika Q 10.*

ir neįstengė „išplėsti“ *λόγος* tiesos sąvokos iki grynos *νοεῖν*. Tos *ἀΐσθησις* ir „idėjų“ matymo „tiesa“ yra pirmaprādė atskleisti. Ir tik todėl, kad *νόησις* pirminiu būdu atskleista, ir *λόγος* kaip *διανοεῖν* gali turėti atskleidimo funkciją.

Tezė, kad tinkama (genuine) tiesos „vieta“ esanti sprendimas, ne tik neteisėtai apeliuoja į *Aristotelį*, bet pagal savo turinį ji neišsąmonina tiesos struktūros. Pirminė tiesos „vieta“ yra ne ištara, bet, *priešingai*, ištara kaip atskleistumo įsisavinimo modusas ir kaip būties-pasaulyje būdas, pagrįstas atskleistimi, tai yra čiabūties *atvirybe*. Pirmapradiškiausia „tiesa“ yra ištara „vieta“ ir galimybės, kad ištara gali būti tiesios arba klaidingos (atskleidžiančios arba užskleidžiančios), ontologinė sąlyga.

Tiesa, suprantama pirmapradiškiausia prasme, priklauso pagrindinei čiabūties sandarai. Pavadinimas reiškia egzistencialą. Tačiau tuo jau nužymėtas atsakymas į tiesos būtiškumo ir prielaidos, kad „tiesa duota (es gibt)“, būtinybės prasmės klausimą.

a) *tiesos būtiškumas (Seinsart) ir tiesos prielaida*

Čiabūtis, kaip konstituota, yra esmingai tiesoje atvirybe. Atvirybė yra esmingas čiabūties būtiškumas. *Tiesa „teduota“ (gibt es), kiek ir kol yra čiabūtis*. Buvinys tėra atskleistas *tuomet* ir *tol* teatvertas, kol apskritai yra čiabūtis. *Newtono* dėsniai, prieštaros taisyklė, kiekviena tiesa apskritai tėra tol tiesūs, kol čiabūtis yra. Prieš būnant čiabūčiai apskritai ir nebebūsiant čiabūčiai apskritai nebuvo jokios tiesos ir jokios nebus, nes ji tuomet *negali* būti kaip atvirybė, atskleisti ir atskleistumas. Prieš atrandant *Newtono* dėsnius, jie nebuvo „tiesūs“; iš to neseka, kad jie buvo klaidingi, ir juolab kad jie, ontiskai nebesant galimam atskleistumui, taptų klaidingi.

/227/Lygiai taip mažai šiame „apribojime“ glūdi „tiesos“ tiesybės sumenkinimas.

Tai, kad *Newtono* dėsniai prieš jį nebuvo nei tiesūs, nei klaidingi, negali reikšti, kad buvinio, kurį jie atskleidami parodo, prieš tai nebuvo. *Newtono* dėka dėsniai tapo tiesūs, jais buvinys

tapo prieinamas čiabūčiai pats sau. Buvinio atskleistumu šis pasirodo būtent kaip buvinys, kuris prieš tai jau buvo. Taip yra atskleistinas „tiesos“ būtiškumas.

Tai, kad esama „amžinųjų tiesų“, bus pakankamai įrodyta tik tada, jei pavyks nurodyti (Nachweis), kad čiabūtis per amžius buvo ir bus. Kol šio įrodymo trūksta, šis teiginys lieka fantastiniu tvirtinimu, kuris netampa teisėtas dėl to, kad juo paprastai „tiki“ filosofai.

Bet kokia tiesa pagal savo esmingą čiabūtišką būtiškumą yra reliatyvi čiabūties būties atžvilgiu. Ar šis reliatyvumas reiškia, kad bet kokia tiesa yra „subjektyvi“? Jei „subjektyvi“ interpretuojama kaip „palikta subjekto nuožiūrai“, tuomet tikrai ne. Nes atskleidimas pagal savo saviškiausią prasmę atima ištara iš „subjektyvios“ savivalės ir iškelia atskleidžiančią čiabūtį prieš patį buvinį. Ir tik *todėl, kad* „tiesa“, kaip atskleidimas, yra *čiabūties būtiškumas*, ji gali būti išimta iš *jo* savivalės. Ir tiesos „visuotinio galiojamumo“ šaknys teglūdi tame, kad čiabūtis gali atskleisti ir išlaisvinti buvinį pati sau. Tik taip šis buvinys geba pats sau susieti kiekvieną galimą ištara, tai yra savo parodymą. Ar teisingai suprastai tiesai nė kiek negresia tai, kad ji ontiskai tegalima „subjekte“ ir su jo būtimi laikosi bei krenta?

Juk iš egzistenciškai suvokto tiesos būtiškumo tampa suprantama ir tiesos prielaidos prasmė. *Kodėl privalome suponuoti, kad esama tiesos?* Ką reiškia „suponuoti“? Ką numano „privalome“? Ką reiškia: „yra tiesa“? Tiesą iškeliamo kaip prielaidą, nes „mes“, būdami čiabūties būtiškumu, esame „tiesoje“. Mes neiškeliame jos kaip „išorėje“ ir „anapus“ mūsų, su kuo mes santyčiauame šalia kitų „vertinimų“. Ne iškeliamo „tiesą“, bet *ji* yra tai, kas ontologiškai apskritai įgalina, jog mes taip galime *būti*,

/228/ kad kažką „suponuojame“. Tiesa įgalina pirmąsyk kažką panašaus į prielaidą.

Ką reiškia „suponuoti“? Kažką suprasti kaip kito buvinio būties pagrindą. Panašus buvinio jo būties sąsajomis supratimas tėra galimas dėl atvirybės, tai yra čiabūties atskleistybės (Entdeckendseins). Tuomet suponuoti „tiesą“

reiškia (meint) ją suprasti kaip kažką, dėl ko yra čiabūtis. Tačiau čiabūtis – tai glūdi būtis kaip rūpesčio sandaroje – yra kaskart jau pirma savęs. Tai buvinys, savąja būtimi susijęs su saviškiausią geba būti. Būčiai ir čiabūties gebai būti kaip būčiai-pasaulyje esmingai priklauso atvirybė ir atskleidimas. Čiabūtis turi reikalą su savo geba-būti-pasaulyje ir ja su įpasauliško buvinio apdairiai atskleidžiančiu rūpinimusi. Čiabūties, kaip rūpesčio būties sandaroje, būtyje-pirma-savęs (Sichvorwegsein) glūdi pirmapradiškiausias „suponavimas“ (Voraussetzen). *Kadangi šis savisuponavimas (Sichvoraussetzen) priklauso čiabūties būčiai, „mes“ privalome ir „mus“, kaip apibrėžtus atvirybėje, suponuoti.* Šis čiabūties būtyje glūdinčias „suponavimas“ santykiauja ne su nečiabūtišku buviniu, kuris, maža to, duotas (es gibt), bet vien su savimi pačiu. Suponuota tiesa, t. y. tas „duotas“, kuriuo turi būti apibrėžta jos būtis, turi pačios čiabūties būtiškumą, t. y. būties prasmę. Tiesos prielaidą privalome „padaryti“, nes ji jau yra „padaryta“ su to „mes“ būtimi.

Mes privalome suponuoti tiesą, ji privalo būti kaip čiabūties atvirybė taip, kaip ši pati privalo būti kaip kaskart mano ir šioji. Tai priklauso esmingam čiabūties įmestumui pasaulin. Ar čiabūtis kaskart laisvai nuspręsdavo ir ar galės ji kaskart nuspręsti, nori ji ar ne įeiti į „čiabūtį“? „Savaime“ visiškai neįžvelgtina, kodėl buvinys turi būti atskleistas, kodėl tiesa ir čiabūtis privalo būti. Įprastas skepticizmo, būties, t. y. „tiesos“ pažinimo neigimo atmetimas lieka pusiaukelėje. Tai, ką jis parodo formalia argumentacija, tėra tai, kad sprendžiant tiesa suponuota. Tai nuoroda to, kad ištarai priklauso „tiesa“, kad parodymas pagal savo prasmę yra atskleidimas. Kartu lieka neišaiškinta, kodėl taip privalo būti, kur glūdi ontologinis pagrindas šiai būtinai ištaros ir tiesos būties sąsajai. Lygiai taip lieka visiškai tamsi tiesos būtiškumo ir suponavimo bei jo ontologinio pamato pačioje čiabūtyje prasmė. Be to,

/229/ neišisąmoninama, kad ir niekam nesprendžiant tiesa jau suponuojama, kiek čiabūtis apskritai yra.

Skeptikas negali būti paneigtas, lygiai kaip tiesos būtis negali būti „įrodyta“. Skeptiko, jei jis faktiškai yra, neigdamas tiesą, ir nereikia paneigti. Kiek jis yra ir save supratęs šia būtimi, jis užgesinęs savižudybės neviltingai čiabūtį ir kartu tiesą. Tiesa nesileidžia įrodoma savo būtinybe, nes čiabūtis sau pačiai negali būti iškelta įrodymu (unter Beweis). Kaip mažai įrodyta (erwiesen), kad esama „amžinų tiesų“, taip mažai įrodyta, kad kada nors – kuo, atmetant skepticizmą, nepaisant savo sumanymo iš principo tikima – buvo „duota“ „tikrų“ skeptikų. Turbūt dažniau tikėta nei norėta būti teisingam, bandant naiviai sutriuškinti „skepticismą“.

Taigi taip klausiant apie tiesos būtį bei tiesos prielaidos būtinybę lygiai kaip apie pažinimo esmę, pridedamas „idealus subjektas“. Raiškus arba neraiškus tam motyvas glūdi pateisintame, bet vis tik vien ontologiškai pagrįstina reikalavime, kad filosofija tematizavusi tą „apriori“, bet ne „empirinius dalykus (Tatsachen)“ kaip tokius. Tačiau ar tokio reikalavimo užtenka nustatant „idealy subjektą“? Ar tai nėra *fantastiškai idealizuotas* subjektas? Ar su tokio subjekto sąvoka nepasiekiamas būtent vien „dalykinio“ (tatsächlichen) subjekto, čiabūties, „apriori“? Ar tam faktinio subjekto „apriori“, tai yra čiabūties faktiškumui, nepriklauso apibrėžtybė, kad jis vienodai pirmapradis tiesoje ir netiesoje?

„Grynojo Aš“ ir „sąmonės apskritai“ idėjos turi taip mažai to „tikrojo“ subjektyvumo „apriori“, kad jos peršoka ontologinius faktiškumo bei čiabūties būties sandaros bruožus, tai yra apskritai nemato. „Sąmonės apskritai“ atsisakymas nereiškia to „apriori“ neigimo, lygiai kaip idealizuoto subjekto nuostata mažai laiduoja čiabūties dalykiškai pagrįstą aprioriškumą.

„Amžinųjų tiesų“ įtvirtinimas, kaip ir fenomenaliai pagrįstų čiabūties „idealumo“ painiojimas su idealizuotu absoliučiuoju subjektu, priklauso toli gražu neradikaliam išvartytiems krikščioniškosios teologijos filosofinėje problematikoje likučiams.

/230/ Tiesos būtis pirmapradiškai susijusi su čiabūtimi. Ir tik todėl, kad čiabūtis kaip konstitutuota atvirybėje, tai yra supratimu, yra, apskritai

gali būti supranatama kažkas panašaus į būti, galima būties suprastis.

Būtis – ne buvinys – „duota“ (gibt es) tik tiek, kiek yra tiesa. Ji yra tik tiek, kiek ir kol yra čiabūtis. Būtis ir tiesa „yra“ vienodai pirmapradiškai. Ką tai reiškia: būtis „yra“, juk jai turint skirtis nuo bet kokio buvinio, tegalima konkrečiai paklausti, išaiškinus būties prasmę ir būties suprasties mastą. Tik tada taip pat pirmapradiškai išnagrinėtina, kas priklauso *būties kaip tokios* mokslo sąvokai, jos galimybės ir pavidalams. Atsiribojant nuo šio tyrimo ir jo tiesos, tyrimas bus ontologiškai apibrėžtinamas kaip *buvinio* atskleidimas ir jo tiesa.

Atsakyti į būties prasmės klausimą dar neužtenka. Ką paruošė iki šiol išplėtotą čiabūties pamatinę analizę minėtųjų klausimų išsklaidai? Atkasant rūpesčio fenomeną, buvo išaiškinta buvinio, kurio būčiai priklauso kažkas panašaus į būties suprastį, būties sandara. Tuo čiabūties būtis

buvo kartu atribota nuo būties modusų (parankumo, turimumo, realybės), kurie apibūdina nečiabūtišką buvinį. Buvo paaiškintas pats supratimas, kuo drauge laiduota būties interpretacijos suprantančios-aiškinančios procedūros metodinė skaidra. Jei rūpesčiu turi būti laimėta pirmapradė čiabūties būties sandara, tuomet šiuo pagrindu privalu galėti iššvokinti ir rūpestyje glūdinčią būties suprastį, tai yra suteikti ribas būties prasmei. Tačiau ar su rūpesčio fenomenu yra atverta pirmapradiškiausia čiabūties egzistencinė-ontologinė sandara? Ar rūpesčio fenomene glūdinti struktūrinė įvairovė teikia faktinės čiabūties būties pirmapradiškiausių visybę? Ar ligšioliniai tyrinėjimai apskritai iškėlė prieš akis čiabūtį *kaip visumą*?

Iš vokiečių k. vertė

Tomas Kačerauskas

Versta iš Heidegger, M. 2006. Sein und Zeit.

Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 212–230.